

Sygnatura akt I C 688/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 sierpnia 2014 r.

Sąd Rejonowy w Ostrołęce I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Małgorzata Mikos-Bednarz
Protokolant:	sekr. sądowy Artur Matejkowski

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 sierpnia 2014 r. w O.

sprawy z powództwa **R. P. (1)**

przeciwko P. P. (1), M. P. (1)

o wydanie rzeczy ruchomej (art. 222 & 1 k.c.)

orzeka:

1. oddala powództwo;
2. zasądza od powoda R. P. (1) na rzecz pozwanego P. P. (1) kwotę 1.017,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w tym kwotę 617,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.
3. nakazuje pobrać od powoda R. P. (1) na rzecz Skarbu Państwa kasa Sądu Rejonowego w O. kwotę 307,70 zł tytułem zwrotu zaliczki tymczasowo wydatkowanej ze Skarbu Państwa

Sygn. akt I C 688/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 22 lipca 2013 r. R. P. (1) wniósł o nakazanie pozwanym P. P. (1) oraz M. P. (1) aby solidarnie wydali mu ciągnik rolniczy marki U. (...) o nr rej. (...), rok produkcji – (...), o nr silnika (...), który znajduje się ich dyspozycji, a przechowywany jest w miejscowości (...) gm. O. w garażu zabudowań gospodarskich zmarłego P. K., do których bramę i furtę pozwani zamknęli na klucz. Ponadto powód wniósł o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Uzasadniając żądanie pozwu powód - R. P. (1) – reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wskazał, iż w dniu 27 kwietnia 2013 r. kupił od P. K. ciągnik będący przedmiotem jego żądania. Wyjaśnił, iż sprzedający wydał mu dowód rejestracyjny oraz kluczyki do pojazdu, a następnie uiścił on należność podatkową od czynności cywilnoprawnych z tego tytułu. Powód podniósł, iż w dniu 6 maja 2013 r. chciał odebrać nabyty ciągnik z miejsca garażowania z posesji P. K., jednakże pozwani będący spadkobiercami ustawowymi zmarłego sprzedającego nie wyrazili na to zgody, zamykając bramę wjazdową na posesję. Podkreślił, iż J. B. (1), będąca także spadkobiercą ustawowym po zmarłym P. K. nie sprzeciwiała się wydaniu mu ciągnika.

Pozwany P. P. (1) – reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika - w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu. Pozwany podniósł, iż zaprzecza by zmarły P. K. był stroną umowy sprzedaży z dnia (...)r. Wskazał, iż w owym okresie rzekomy sprzedający chorował na nowotwór, a z zapisu znajdującego się na karcie wizyt pielęgniarek w domu chorego wynika, iż już w dniu 11 kwietnia 2013 r. był zbyt słaby by samodzielnie się podpisać. Pozwany wywiódł zatem, iż wątpliwe jest by P. K. był w stanie samodzielnie podpisać sporną umowę uwzględniając, iż z uwagi na chorobę nie miał kontaktu z otoczeniem i miał zaburzoną świadomość.

Drugi pozwany M. P. (1) na rozprawie w dniu 11 października 2013 r. również wnosił o oddalenie powództwa .

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

P. K. był właścicielem ciągnika rolniczego marki U. (...) o nr rej. (...), rok produkcji – (...), o nr silnika (...). W związku z chorobą nowotworową korzystał on od 13 marca 2013 r. z opieki Hospicjum (...). Poddawany był chemioterapii w Instytucie (...) w W.. Do dnia 29 kwietnia 2013 r. był jego stan zdrowia określano w dokumentacji medycznej Hospicjum (...) jako ciężki, jednakże poruszał się on po domu i utrzymywał logiczny kontakt z otoczeniem. Jego stan zdrowia gwałtownie pogorszył się 30 kwietnia 2013 r.

(**dowód:** dowód rejestracyjny – k. 15, zeznania J. N. – k. 42 – 43, zeznania D. P. – k. 43 – 44, zeznania P. P. – k. 121 – 122, karta wizyt w domu chorego – k. 95, z akt sprawy o sygn. I Ns 382/13: historia choroby – k. 30, historia choroby – k. 54 – 95, historia choroby – k. 148, 150)

W dniu(...)r. P. K. zawarł z R. P. (1) pisemną umowę sprzedaży ciągnika rolniczego marki U. (...) o nr rej. (...) za kwotę 5.000,00 zł. Tego dnia powód przyniósł formularz umowy , który wypełnił w oparciu o otrzymane dokumenty pojazdu i dowody osobiste . Sprzedający P. K. złożył tylko na umowie swój podpis .Sprzedający wydał R. P. (1) dowód rejestracyjny pojazdu, aktualne zaświadczenie o ubezpieczeniu OC oraz jeden egzemplarz kluczyków do pojazdu. Kupujący pozostawił ciągnik będący przedmiotem umowy na posesji P. K. w miejscowości N. gm. O., z uwagi poczynione poza umową ustalenia, iż rodzina sprzedającego wykorzysta go po raz ostatni do prac porządkowych , sprzedający chciał pozostać w jego posiadaniu do swojej śmierci .

(**dowód:** umowa sprzedaży z dnia (...)r. – k. 87, zeznania R. P. – k. 120 – 121, zeznania A. B. – k. 33 – 34, zeznania D. N. – k. 33, pokwitowanie wpłaty – k. 10).

Sprzedający P. K. kilka dni później tj. (...) zmarł . W dniu 8 lipca 2013r. powód pisemnie zwrócił się do spadkobierców ustawowych o wydanie ciągnika. Spadkobiercy ustawowi pozwani : P. P. (1) i M. P. (1) nie wyrazili zgody na odebranie przez R. P. (1) ciągnika rolniczego znajdującego się w budynku gospodarczym na posesji należącej do zmarłego. Ponadto zamknęli oni w obecności policji i męża spadkobierczyni ustawowej J. B. (1) na klucz bramę wjazdową prowadzącą na ową posesję. Klucz do bramy wjazdowej posiadał zarówno A. B. jak i pozwany P. P. (1). Spadkobierczyni ustawowa J. B. (1) nie sprzeciwiała się wydaniu powodowi przedmiotowego ciągnika.

(**dowód:** zeznania R. P. – k. 120 – 121, zeznania A. B. – k. 33 – 34, zeznania P. P. – k. 121- 122 wezwanie z dnia 8 lipca 2013 r. skierowane do M. P. – k. 11, wezwanie z dnia 8 lipca 2013 r. skierowane do P. P. – k. 12, wezwanie z dnia 8 lipca 2013 r. skierowane do J. B. – k. 13, pismo pozwanych skierowane do R. P. z dnia 9 lipca 2013 r. – k. 14)

Przed tutejszym sądem jednocześnie toczyła się sprawa z udziałem pozwanych i z wniosku J. B. (1) o stwierdzenie nabycia spadku po P. K..

Postanowieniem Sądu Rejonowego w O.z dnia (...) r. stwierdzono, że spadek po P. K. zmarłym w dniu (...)r. na podstawie testamentu notarialnego z dnia (...)r. Rep. A (...) otwartego i ogłoszonego w Sądzie Rejonowym w O.w dniu 18 czerwca 2013 r., nabyła w całości siostra J. B. (1).

(**dowód:** postanowienie Sądu Rejonowego w O.z dnia 25 czerwca 2014 r. – k. 119)

W toku postępowania sądowego został dopuszczony dowód z opinii biegłego lekarza sądowego z zakresu psychiatrii – B. D. oraz biegłego sądowego z zakresu badań identyfikacyjnych pisma ręcznego, podpisów, pisma maszynowego i odcisków pieczęci – W. B..

Biegła lekarz psychiatra w oparciu o dane znajdujące się w aktach sprawy, dane z dokumentacji lekarskiej dotyczącej P. K. potwierdziła, iż P. K. w dniu 27 kwietnia 2013 r. był w stanie świadomości i swobodnie rozporządzać swoim mieniem ruchomym i sporządzić podpis na umowie sprzedaży.

Biegła ustaliła na podstawie dokumentacji medycznej, iż P. K. był osobą uzależnioną od alkoholu, jednak od 2003 – 2004 r. spożywał go w znacznie mniejszych ilościach i znacznie rzadziej. Podkreśliła, iż w dokumentacji lekarskiej nie ma danych na rozpoznanie u niego niedowładu prawej górnej kończyny. Wskazała, iż w 2003 r. przebył on niedowład lewego nerwu promieniowego, jednakże w 2004 r. nie stwierdzono już objawów tej choroby. Biegła potwierdziła, iż dokumentacja medyczna z całego okresu leczenia w Instytucie (...) w W., a także w Hospicjum (...), jednoznacznie wskazuje na istnienie logicznego kontaktu z P. K. do dnia 29 kwietnia 2013 r. Wobec tego biegła wskazała, iż mógł on w spornym okresie podjąć świadomą decyzję o sprzedaży ciągnika rolniczego, a następnie złożyć podpis na umowie sprzedaży.

Natomiast biegły z zakresu badań identyfikacyjnych pisma ręcznego W. B. , na podstawie analizy materiału badawczego w postaci odręcznego podpisu P. K. na umowie sprzedaży z dnia (...)r. oraz wzorów podpisów pisma ręcznego P. K. zamieszczonych na karcie wizyt w domu pacjenta, potwierdził, iż podpis złożony na umowie sprzedaży z dnia (...)r. jest autentycznym podpisem P. K..

(**dowód:** opinia pisemna biegłego lekarza sądowego z zakresu psychiatrii – B. D. – k. 57 – 72, opinia pisemna biegłego sądowego z zakresu badań identyfikacyjnych pisma ręcznego, podpisów, pisma maszynowego i odcisków pieczęci – W. B. – k. 104 – 108)

Sąd zważył, co następuje:

Powód R. P. (1) w niniejszym postępowaniu wnosił o nakazanie pozwanym P. P. (1) i M. P. (1) wydania mu ciągnika rolniczego marki U. (...) o nr rej. (...), który jak podnosił nabył w drodze umowy sprzedaży od zmarłego P. K..

Spór w niniejszej sprawie pierwotnie sprowadzał się do zaprzeczenia przez pozwanych istnienia tytułu własności do przedmiotowego ciągnika po stronie powoda.

Dlatego też roszczenie powoda należało rozpatrywać w kontekście uregulowania art. 222 KC i w tym kierunku było prowadzone postępowanie dowodowe .

Stosownie do treści § 1 powołanego artykułu, właściciel może żądać od osoby, która włada faktycznie jego rzeczą, ażeby rzecz została mu wydana, chyba że osobie tej przysługuje skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą.

Na etapie wniesienia pozwu pozwani - jako spadkobiercy ustawowi odmawiali wydania powodowi przedmiotowego ciągnika , kwestionowali fakt , że P. K. mógł świadomie rozporządzić rzeczą ruchomą z uwagi na swój stan zdrowia , kwestionowali fakt złożenia podpisu na umowie sprzedaży.

Stanowisko pozwanych wynikało z faktu , że trwała sprawa spadkowa , a oni należeli do kręgu spadkobierców ustawowych , ich działania zmierzały do zachowania substancji masy spadkowej . Obecnie kiedy sprawa spadkowa zakończyła się i pozwani nie zostali powołani do spadku, zostali wykluczeni przez spadkobierczynię testamentową - J. B. (1) , nie stawiają przeszkód aby powód odebrał ciągnik (zeznania pozwanego P. P. (1) k. 121-122) .

Pozwani obecnie świadomi są braku swojego uprawnienia do władania ciągnikiem .

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 września 1992 r., roszczenie windykacyjne służy właścicielowi przeciwko osobie, która jego rzeczą faktycznie włada, tak więc jego koniecznymi przesłankami jest nie tylko status właściciela i fakt, że nie włada on (sam lub przez inną osobę) swoją rzeczą, ale także fakt, że rzeczą tą faktycznie włada osoba do tego nieuprawniona (II CRN 99/92) .

Zatem konieczną przesłanką skutecznego pozwania w procesie windykacyjnym, warunkującą ochronę z art. 222 § 1 k.c. jest fizyczne władanie rzeczą przez pozwanych

(wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2009 r., IV CSK 437/08,).

Podzielając powyższe, Sąd ustalił w niniejszej sprawie, iż w dniu 27 kwietnia 2013 r. P. K. zawarł umowę sprzedaży ciągnika rolniczego marki U. (...) o nr rej. (...) z powodem R. P. (1). Własnoręcznie złożył podpis na sporządzonej uprzednio umowie sprzedaży, mając świadomość co do konsekwencji owej czynności prawnej.

Okoliczności sprzedaży potwierdził w swoich zeznaniach świadek A. B., który był bezpośrednim świadkiem owej transakcji. Jego zeznania były częściowo spójne z zeznaniami powoda R. P. (1). Ponadto świadek D. N. (2) potwierdził, iż wielokrotnie słyszał, że P. K. chciał sprzedać sporny ciągnik rolniczy powodowi.

Wskazać należy, iż powyższe zeznania znajdują pełne potwierdzenie w ustaleniach poczynionych przez biegłego lekarza sądowego z zakresu psychiatrii – B. D. oraz biegłego sądowego z zakresu badań identyfikacyjnych pisma ręcznego – W. B..

Biegła lekarz psychiatra potwierdziła szeroko uzasadniając swoje stanowisko, iż P. K. w dniu 27 kwietnia 2013 r. był w stanie świadomie i swobodnie rozporządzać swoim mieniem ruchomym i złożyć podpis na umowie sprzedaży. Biegła podkreśliła, iż powyższe wynika wprost z całej dokumentacji medycznej dotyczącej przebiegu choroby P. K. . Podkreśliła, iż zapisy dokumentacji prowadzonej przez Hospicjum (...), sprawujące opiekę medyczną nad P. K. w spornym okresie wskazują wprost, iż do dnia 29 kwietnia 2013 r. pozostawał on w kontakcie logicznym z otoczeniem, pomimo że stan jego zdrowia się pogarszał. Biegła skutecznie zakwestionowała twierdzenia świadka D. P. (2) – pielęgniarki, która podnosiła, iż złożenie przez P. K. podpisu na umowie w dniu 27 kwietnia 2013 r. było niemożliwe z uwagi na niedowład prawej ręki – wskazując, iż w dokumentacji lekarskiej brak danych na rozpoznanie niedowładu prawej górnej kończyny. Podkreśliła , że w 2003 r. przebył on niedowład lewego nerwu promieniowego, jednakże w 2004 r. nie stwierdzono już objawów tej choroby. Wobec ustaleń dokonanych przez biegłą Sąd odmówił wiarygodności zeznaniom D. P. (2) w tym zakresie.

Wskazać również należy, iż fakt znacznego pogorszenia stanu zdrowia P. K. dopiero po dniu 29 kwietnia 2013 r. potwierdziły w swoich zeznaniach świadkowie J. N. (2) oraz D. P. (2).

Powyższe dowody zaprzeczają twierdzeniom pozwanych , że P. K. nie mógł świadomie rozporządzić swoim mieniem ruchomym w dniu 27.04.2013r.

Ponadto biegły sądowy z zakresu badań identyfikacyjnych pisma ręcznego – W. B. w opinii zaprzeczył twierdzeniu pozwanych , że P. K. dnia 27.04.2013r. nie złożył własnoręcznego podpisu na umowie sprzedaży .Biegły jednoznacznie potwierdził , że podpis złożony na umowie sprzedaży z dnia (...)r. jest autentycznym podpisem P. K.. Biegły wyjaśnił, iż wnioski te poczynił dokonując analizy materiału badawczego w postaci odręcznego podpisu P. K. na umowie sprzedaży z dnia (...)r. oraz wzorów podpisów pisma ręcznego P. K. zamieszczonych na karcie wizyt w domu pacjenta. Wyjaśnił, iż zakwestionowany podpis złożony na umowie sprzedaży nakreślono w sposób czytelny, pismem zwykłym w umiarkowanym tempie. Wskazał, iż treść ta została nakreślona bezpośrednio na podłożu oraz nie stwierdził śladów kopiowania, przerysowywania, przerabiania lub usuwania pierwotnej treści. Biegły podkreślił, iż grafizm widoczny w podpisie złożonym na spornej umowie koresponduje z tożsamymi cechami we wskazanych treściach porównawczych, co potwierdza, iż jest on autentyczny.

Uwzględniając powyższe ustalenia potwierdzone opiniami biegłego psychiatry i biegłego grafologa należy stwierdzić, iż powód R. P. (1) jest właścicielem ciągnika rolniczego marki U. (...) o nr. rej. (...) dokonując jego skutecznego nabycia od P. K. .

W niniejszej sprawie bezsporne było, iż ciągnik ten pomimo faktu jego sprzedaży pozostał w budynku gospodarskim na posesji zmarłego P. K., by rodzina zmarłego mogła wykorzystać go do ostatnich prac polowych / porządkowych . Fakt ten potwierdzili oprócz powoda R. P. (1), także świadkowie D. N. (2), A. B. oraz pozwany P. P. (1).

Kiedy po śmierci P. K., powód usiłował odebrać nabyty ciągnik ze wskazanej posesji pozwani uniemożliwili mu to, zamykając bramę wjazdową na posesję na klucz . Pozwani P. P. (1) i M. P. (1) będąc spadkobiercami ustawowymi P. K. zatrzymując ciągnik na posesji mieli na celu zabezpieczenie ewentualnie przypadającej im masy spadkowej.

Niemniej jednak w trakcie trwania niniejszego procesu stan faktyczny uległ zmianie .

W toku niniejszej sprawy Sąd Rejonowy w O.postanowieniem z dnia 25 czerwca 2014 r. orzekł jednak, że spadek po P. K. zmarłym w dniu (...)r. na podstawie testamentu notarialnego z dnia (...)r. Rep. A (...) otwartego i ogłoszonego w Sądzie Rejonowym w O.w dniu (...)r., nabyła w całości siostra J. B. (1), tym samym wyłączając jakiegokolwiek prawa pozwanych do masy spadkowej.

Jak zeznał pozwany P. P. (1), nie posiada on już klucza do bramy wjazdowej na posesję, którą obecnie włada jedyna spadkobierczyni P. J. B.. W swoich zeznaniach podkreślił on, iż obecnie gdy ma wiedzę , iż nie został powołany do spadku po P. K. nie interesuje go masa spadkowa i nie jest w posiadaniu spornego ciągnika. Pozwany nie stawia przeszkód powodowi aby ciągnik odebrał .

Powód potwierdził, natomiast iż nikt nie otwierał zardzewiałych klódek na ww. bramie do posesji, co więcej stwierdził, iż wie że spadek po P. K. nabyła J. B. (1), jednakże nie zwracał się do niej o wydanie ciągnika z uwagi na niniejsze postępowanie.

W tym miejscu należy przywołać treść art. 316 § 1 k.p.c., który mówi, iż po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Wobec tego wskazać należy, iż na dzień wydania wyroku w niniejszej sprawie pozwani P. P. (1) oraz M. P. (1) nie władali pojazdem rolniczym, którego dotyczy żądanie pozwu , pozwani nie stawiają przeszkód powodowi w odbiorze swojej własności . Fakt objęcia posesji we władanie przez jedyną spadkobierczynię J. B. (1) automatycznie wyłączył możliwość żądania wydania ww. ciągnika od pozwanych, którzy nie roszczą sobie obecnie praw do masy spadkowej . Roszczenie R. P. (1) winno być zatem skierowane wobec osoby, która obecnie faktycznie włada spornym ciągnikiem rolniczym, przy czym nie są to obecnie pozwani P. P. (1) i M. P. (1).

Faktyczna spadkobierczyni J. B. (1) nigdy nie zaprzeczała prawa powoda do przedmiotowego ciągnika. I po zakończeniu postępowania spadkowego nic nie stało na przeszkodzie aby powód właśnie do J. B. (1) zwrócił się o wydanie ciągnika .

Pozwani nie dysponują przedmiotowym ciągnikiem i z uwagi na postanowienie spadkowe nie uzurpują sobie do niego żadnych praw .

W istniejącym stanie faktycznym , aktualnym na dzień zamknięcia rozprawy decydujące znaczenie dla zasadności roszczenia windykacyjnego ma sprawa formalnego i psychicznego nastawienia pozwanych do przedmiotowej rzeczy . Pozwani obecnie nie wykazują intencji (chęci) władania przedmiotowym ciągnikiem , mając świadomość braku nabycia uprawnień do masy spadkowej . A o zasadności roszczenia windykacyjnego decyduje stan faktyczny z chwili orzekania , a zatem zaszłości chociażby aktualne na dzień wniesienia pozwu nie mogą mieć znaczenia dla rozstrzygnięcia korzystnego dla powoda , a roszczenie windykacyjne nie może mieć też charakteru tylko prewencyjnego .

Wobec dokonanych przez Sąd ustaleń, powództwo R. P. (1) podlega oddaleniu bowiem na dzień zamknięcia rozprawy pozwani utracili legitymację bierną, nie sprawują już faktycznego władztwa nad przedmiotowym ciągnikiem i takiego prawa sobie nie przypisują.

Legitymacja bierna w procesie windykacyjnym przysługuje tylko tym osobom które faktycznie sprawują władztwo nad rzeczą objętą żądaniem pozwu (w oparciu o wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.04.2008r. II CSK 650/07) .

Biorąc pod uwagę orzeczenie merytoryczne o kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. z uwagi na fakt, iż to powód przegrał sprawę.

Powołany przepis określa zasadę, zgodnie którą obowiązek ponoszenia kosztów postępowania związany jest z odpowiedzialnością za wynik procesu, co oznacza, że strona przegrywająca (merytorycznie albo formalnie i niezależnie od tego czy ponosi winę prowadzeniu procesu) zobowiązana jest zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty (uchwała składu siedmiu sędziów SN – zasada prawna z dnia 23 czerwca 1951 r., C 67/51, LEX nr 160313; orzeczenie SN z 27 sierpnia 1962 r., II CZ 103/62, LEX nr 106006).

W związku z powyższym, Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego P. P. (1) koszty procesu, w tym koszty zastępstwa procesowego na podstawie § 6 pkt. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, uwzględniając wysokość opłaty uiszczonej od udzielonego pełnomocnictwa – zgodnie z pkt 2 sentencji wyroku. Na zasądzoną od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1.017,00 zł oprócz kosztów zastępstwa prawnego złożyła się kwota 400,00 zł uiszczona przez pozwanego P. P. (1) na poczet wynagrodzenia za sporządzenie opinii przez biegłych sądowych.

Strona powodowa jako strona przegrywająca powinna również ponieść koszty sądowe w zakresie wydatków poniesionych w toku procesu tymczasowo przez Skarb Państwa, tj. w zakresie kwoty 307,70 zł tytułem przyznanego biegłemu wynagrodzenia

(ponad brakującą zaliczkę) .

Dlatego też, na podstawie art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 98 k.p.c., Sąd orzekł jak w punkcie 3. sentencji wyroku.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w wyroku .

SSR Małgorzata Mikos – Bednarz

SSR Małgorzata Mikos-Bednarz